

Szabófalvától San Franciscóig Oberczián Géza:
Áramlás, Magyar Napló Kiadó, 2018.

„Azt gondoltam, hogy unokák és nagyszülők egymás szeme láttára fogják itt leélni az életüket. Nem így történt. Reményünk s aggodalmunk is kétfelé szakadt” – Sütő András óvó szavai (*A lőtt lábú madár nyomában*, 1990) jutnak eszembe, amikor Oberczián Géza lendületesen megírt kisregényét olvasom. „Áramlás” – az író már műve első szavával, a címmel kezünkbe adja a kulcsot az általa megjelenített sorsok értelmezéséhez. Amelyek sodornak és sodródnak, folyamként hömpölyögnek, majd tehetetlenül szétmállnak a nagy állóvizekben.

Pikareszk vagy családregegy? Történelmi tabló vagy forgatókönyv egy végre megrendezendő, Erdély és az anyaország magyarságának egymást feltételező – és éppen a családok sokaságán át egymásba fonódó – történetét feldolgozó filmhez? Számos értelmezést adhatunk az immár második regényével jelentkező szerző művéhez. Második, mert Oberczián első, műfajilag novellagyűjteménynek nevezett munkája (*Nógrádgyárdonyi napló*) is inkább regénynek, lazán összefüggő történetek összeköthető láncolatának tűnik. Az *Áramlás* is a történetek egyfajta rejtett DNS-spiráljából áll, a 20. század diktatórikus időszakának poklától korunk bizonytalan útkezeséséig.

Gábor, a regény főhőse, a már magyarországi születésű, ám erdélyi gyökerekkel rendelkező fiatalember a Föld túlsó feléről, Panamából indul útnak, hogy részt vegyen egy temetésen: „Borbála mégsem lesz szomorú, elviszem neki az óceánt, úgysem látta soha, beletemetem mellé abba a brassói sírba, megérdemli a végtelent”. Máris eljutunk „az értől az óceánig”. Hiszen az Ady Endrék földjén vagyunk. Oberczián sodró erejű sorai a tengerek áramához hasonlóan, a szövegben is folyamatos mozgást teremtenek. Mint Csíkszentmihályi Mihály „flow”-ja, amely Fiumétől Kaliforniáig sodorta a későbbi, világhírű lélekbúvárt.

Pokoljárás ez: „Kiáramlunk a hazából, azután vissza, ki-be, mondogatta, mint az Urbán lelke, a huzat az ablakon, hát erre való egy nemzet, hogy áramoljon ki-be, mint a huzat?” – kérdezi a regénybeli családalapító. A magyarfaló Ceaușescu-rezsim tömegeket kényszerített ki a hazánknál nagyobb területű „elveszett hazából”. Azt gondolnánk, itt van a pont, a mondat vége. Pedig ahogy. Nemzedékeken át tart

a feldolgozhatatlan szakítás, fiak és unokák kelnek útra, mint a lazacok vagy a legendabeli lemmingek, hogy egy mindent felülíró, ősi parancs szerint visszatérjenek nemzőhelyükre. Vagy a nemzet – hült – helyére, hiszen az erdélyi magyarság, mint Kányádi is megénekelte, egyre csak „szóródik folyton porlódik / szabófalvától san franciscóig”.

Családregegy ez – nehezen kibogozható egy kritikus szerint; nem értek egyet vele. Hamvas *Karneválja*, ahol másfél ezer oldalon át bonyolódik az elcserélt testvérek története, és mindenki legalábbis a saját hasonmásává, majdnemhogyan nemzőjévé válik, vagy akár Szerb *Utas és holdvilága* – az Ulpius-testvérek enigmatikus történetével, a különös szerelem százféle, lebontható rétegével – természetesen jóval összetettebb feladványt jelent. Oidipusz sorsa inkább, ami eszünkbe jut: a krumplicsák alatt Romániából kiszökő kolozsvári fiú utódja egy szállítmány krumplicsákot lepakolva kell, hogy visszaérkezzen; a testvérszeretel tabujából kilépő kapcsolat egy másik „testvérszeretelben” kell, hogy feloldódjon. Nemzedékek képtelen kalandja, s a visszatalálása az időn át – nem véletlen, hogy a női főhős, Eszter is épp olyan „hideg”, mint az *Advent a Hargitán* jégmadara. Nehéz választásokról szól ez a történet.

Panama az a pontja a Földnek, ahol a híres csatornán áthaladva már csak közelebb kerülhetünk hazánkhoz. Brassó az az őrhely, ahonnan egy magyarnak nincs tovább, elért az egykori ország legszéléhez. Gábor, korunk hőse, az „utolsó” nemzedék sarja egy Panamában megkeresett lánytól tart a Brassóban megtaláltig. Hajtja, sodorja őt a sorsa; a fogyatkozó kilométerek, az elbeszélés keretét képező utazás mérföldkövei térben és időben is tagolják a regény sodrását.

„Áramlás”: ez a szó szerepel a regényt összekötő, vissza-visszatérő énekben: „Mondom testvér mondom”. Ezzel a címmel írja meg elátkozott művét András, az utolsó, még Erdélyben született nemzedék sarja. Az áramlat, a tenger hatalmas, a parttól mindent elragadó ereje keríti hatalmába Gábor apró csónakját, mielőtt elindulna „haza” Brassóba. S a többi, rejtett áramlatot derítse fel az olvasó – megéri.

Udvardy Zoltán

